

◆◆◆ KÄFER ISTVÁN

Lexikonok békesszolgálati lehetősége

Magyar–szlovák jegyzetek Beke Margit kézikönyvéhez,
kitekintéssel a szlovák katolikus lexikonra*

VIII.

M

MACHÁČEK, Pavol (1887. március 25.,¹ Holics, Nyitra m. – 1969. január 2., Holics) kanonok, plébános, szlovák nemzeti elkötelezettségű politikus, lapszerkesztő. Szokolcán és Nagyszombatban járt gimnáziumba, a teológiát Esztergomban és Innsbruckban végezte. 1911. július 16-án szentelték pappá Esztergomban. Kora ifjúságától kezdve szélsőséges politikai nézeteket vallott: a „pánszlávizmus”-tól Hlinka Szlovák Néppártján keresztül a békepapi mozgalomig, amiért kanonoki címet kapta. Papi szolgálati helyei: 1912 Soponya, Kesztlöc, Krakován, 1913 Malonya, 1914 Holics – káplán, 1915–1918 tábori lelkész, 1919 Holics, 1921 Dévény – káplán, 1931 Sellye, 1938 Boleráz – plébános, 1946 Pozsony, Szent Márton Plébánia – igazgató, kanonok. 1929-ben szakított a Néppárttal. 1939-ben a Szlovák Állam megalakulása után börtönbe került, majd Magyarországon és Jugoszlávián keresztül Franciaországba emigrált. A Csehszlovák Nemzeti Bizottság és a Szlovák Nemzeti Tanács Beneš-Hodža vitájában Beneš oldalára állt, és a Csehszlovák Nemzeti Bizottság rádióját vezette. 1940-ben Nagy-Britanniába ment, és a londoni csehszlovák kormány Államtanácsának elnöke lett. Mint ilyen szemben állt a szlovák kormánnyal, amely távollétében életfogytiglani börtönre ítélte. 1945-ben visszatért Pozsonyba, és az Egyházi Birtokok

* Az I–VII. rész a Magyar Sion 2013. évfolyamától folyamatosan jelent meg.

¹ A mi lexikonunkban március 27. Mivel a szlovák kézikönyv részletes, Róbert Letz szócikke alapján foglaljuk össze életét és munkásságát.

Központi Igazgatóságának elnöke lett. 1948-ban teljes mértékben az ún. hazafias papok, a papi békemozgalom soraiba állt. Lapszerkesztői munkásságát a Szlovák Néppárt sajtójában (*Slovák, Slovenské ľudové noviny* [Szlovák Néplap]) kezdte. 1949-ben a katolikus *Nová práca* [Új Munka] és a *Pútnik cyrilometodejský* [Cirill-Metód Zarándok] felelős szerkesztője volt. 1950–1951-ben az akkor békepapi *Duchovný pastier* [A Lelkipásztor] c. „katolikus” periodikum szerkesztőségi tanácsának tagja volt. Maga is több tucat cikket írt. Működésének feldolgozása érdekes adatokkal szolgálna az Esztergomban végzett szlovák papok identitásának vizsgálatához, különösen is szembeszállásuk okainak felderítéséhez a katolikus Szlovák Állammal. Ugyanakkor a harmincas évek elején ő javasolta szlovák plébánia létesítését a pozsonyi Kék templom magyar jellegének megszüntetése érdekében saját plébánoskodása alatt.²

Művei: 1. *Hlavné patronátne právo v dejinách uhorských* [A főpatronátusi jog Magyarország történetében] (Bratislava 1930). 2. *Šaľa v dejinách* [Sellye a történelemben] (Nové Zámky 1935). 3. *Obrana cirkevných majetkov* [Az egyházi birtokok védelme] (Bratislava 1930; nemzetgyűlési beszéde).

Irod.: SIDOR, Karol, *Andrej Hlinka* (Bratislava 1934); *Lexikón...* 858-859 (Róbert Letz).

MACHOVICH (Csápori) Gyula (1858. február 11., Csápor, Nyitra m. – 1937. október 15., Esztergom) esztergomi kanonok, egyházi író. Nyitrán, Nagyszombatban és Pozsonyban járt gimnáziumba. A bölcsészetet Esztergomban, a teológiát 1877–1880 között pazmanitaként Bécsben végezte, ahol 1880. október 17-én pappá szentelték, és 1882-ben teológiai doktorrá avatták. Szolgálati helyei és rangjai: 1880 Garamkövesd, 1882 Budapest-Vár – káplán. 1883 Esztergom – primási szertartó, 1888 a Primási és Érseki Főszenzszék jegyzője, 1889 érseki titkár, 1893 Tardoskedd plébánosa, 1899 egyházmegyei cenzor, 1911 az Érsekújvári Espereskerület esperese, tanfelügyelő, 1920 Csernoch János, 1929 Serédi Jusztinián érsek általános helynöke. Csápori Gyula néven sokat publikált, főként a szabadkőművesség ellen. Ez is lehet az oka, hogy a *Lexikón...* besorolja Szlovákia papi személyiségei közé. A francia forradalmat, majd a szabadkőművességet a szlovák művelődéstörténet belső

² Vö. HAĚKO, Jozef, *A két templom. A pozsonyi Szent Erzsébet templom története* (METEM-Szt. István Társ., Budapest 2007) 102-103.

³ Vö. ŠIMONČIČ, Jozef, *A szlováklakta régió és a francia forradalom*, in *A Duna vallomása. Tanulmányok Käfer István hetvenedik születésnapjára* (szerk. Ábrahám Barna – Pilecky Marcell);

ügyeként interpretálják, sőt főként Martinovics Ignác és Hajnóczy József révén a szlovák politikai nemzettudat erőteljes megnyilvánulásának tartják.³ A *Lexikon...* számos művét sorolja fel, igen pontatlanul és sok hibával. Itt most elsősorban ennek rendezésére vállalkozunk. Válogatásunk szempontja a szlovák lexikon érdeklődési köre.

Művei: 1. *Taxil Leó volt szabadgondolkodónak önvallomásai* (fordítás franciából; Esztergom 1887). 2. *A szabadkőművesség elleni szövetség kézikönyve és a magyarországi⁴ szabadkőművesek névsora* (Esztergom 1877). 3. *Az olasz Nagy-Oriens körlevele a szabadkőművesség törekvéseiről* (fordítás olaszról; Esztergom 1887). 4. *Namenregister der unter Schutze der Ungarischen Symbolischen Gross-Loge* (Esztergom 1888). 5. *Ámítás és valóság. Adatok a szabadkőművesség leálcázásához* (Esztergom 1888). 6. *A magyarországi szabadkőművesség nagypáholyának ez évi beszámolója az okt. 28-án tartott nagygyűlésen* (Budapest 1888). 7. *Az én kontrásom.⁵ Észrevételek Kontra Győző „Valóság és ámítás” c. röpiratára* (Budapest 1888). 8. *A liberalizmus bűn* (Felix Salvany Sardáy művének fordítása; Budapest 1888). 9. FREPPEL, Ch. E., *Az 1789. francia forradalom századik évfordulója* (fordítás; Esztergom 1889). 10. *Ámítás és valóság. Újabb adatok a magyarországi szabadkőművesek leálcázásához* (Esztergom 1893).

Irod.: *Lexikon...* 861 (Vojtech Strelka); MKL VIII, 218-219 (Viczián János). Érdelemleges elemzés nem jelent meg róla, csak a kézikönyvek említik.

Nem szerepel a szlovák lexikonban MÁCSAY Flórián (1853–1907) Duna-szerdahely, Léva, káplánja, Bát plébánosa.

MADARÁSZ (Maszárovits) István (1884. július 10., Nagyszombat, Pozsony m., – 1948. augusztus 8., Hejce, Zemplén m.) kassai püspök, egyházi író. Nagyszombatban járt középiskolába, a teológiát pazmanitaként Bécsben végezte. A kánoni kor miatt csak 1907. január 3-án szentelték pappá, felvette magyarosított nevét, és folytatta hitoktatói munkáját. 1909-ben Budapest-Tabán káplánja, 1915-ben Esztergomban levéltáros, érseki szertartó, egyházmegyei cenzor, 1920-ban pápai kamarás, érseki titkár. 1926-tól

PPKE BTK, Piliscsaba 2006) 265-276.

⁴ A cím szlovák fordítása félrevezető, főként a *magyarországi* „*mad'arský*” megfelelője az „*uhorský*” helyett. Ez a súlyos félremagyarázás több helyen is előfordul.

⁵ Kimaradt a fordításból a mű alcíme, ezért így szlovákul nem érthető.

plébános Budapest-Lipótvárosban. 1928-tól a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztériumban tanácsos, osztályvezető. 1932-ben pápai prelátusi címet kapott, 1933-ban nagyvárad kanonok lett. 1936-ban a magyarországi zarándokok vezetője volt a manilai eucharisztikus kongresszuson. XII. Piusz pápa 1939. július 19-én kassai püspöknek, valamint a Magyarrészi Szatmári Egyházmegye apostoli adminisztrátorának nevezte ki. Utóbbi 1941-ig végezte. 1939. augusztus 24-én szentelték püspökké Budapesten, majd szeptember 16-án foglalta el püspöki székét Kassán. 1945. szeptember 26-án a Szlovák Nemzeti Tanács határozata alapján kiutasították Kassáról. Hejcére költözött a püspöki nyaralóba, és lelkészségeket szervezett a Csehszlovákiából kiutasított vagy menekült paptársainak. 200 publikációja jelent meg az *Egyházi Közlöny*, a *Katolikus Szemle*, a *Hittudományi Folyóirat* hasábjain. Kiutasítását a szlovák lexikon „a magyarosítás támogatásával” indokolja, és nem közli műveinek sorát, amelyek között pedig területi szlovacikum is található. Madarász István működése is közös feldolgozásra vár.

Művei: 1. *Apologetika vagy a katolikus vallás alapigazságainak védelme* (Uhlyárik Jenő⁶ művének átdolgozása; Budapest 1907). 2. *Apologetika tanulmány* (Budapest 1912). 3. *A fiziko-chemiai vitalizmus fő képviselői* (Budapest 1912). 4. *A modern materializmus és a theisztikus világnézet. Gyakorlati tanítás a középiskola 8. osztályában* (Budapest 1912). 5. *Impressziók egyiptomi és szentföldi utamról* (Nagyszombat 1915). 6. *Életproblémák. Hitvédelmi előadások* (Budapest 1925–1937). 7. *Vallásváltoztatás magyar közjogi szempontból* (Budapest 1938). 8. *A hősiesség eszménye és a kereszténység* (Kassa 1942). *Madarász István kassai megyéspüspök nagyböjti szózata* (Kassa 1944).

Irod.: *Lexikón...* 852 (Cyril Hišem); MKL VIII, 227-228 (Takács Emma).

Nem található a szlovák lexikonban MADURKAY Miklós (1854–1923), Csataj, Keresztúr⁷ plébánosa, MAGASHÁZY Károly (1834–1907), Helemba műgyűjtő plébánosa, hiányzik a minden bizonnyal szlovákul is pasztoráló MAHÁCS Sándor (1840–1908) lipótvári börtönlelkész, Pered, Sellye plébánosa, MAJER Imre (1865–1936), Leányvár, Párkány, Révkomárom plébánosa.

⁶ Vö. Kézikönyvünk UHLYÁRIK Jenő címszavát (765). Valószínűleg mindketten szlovák származásúak, és a magyar oktatásban végzett tevékenységük miatt szlovák körökben ellenségnek tekintették őket.

⁷ A mai Križovany nad Dudváhom.

⁸ A *Lexikón...* szerint aug. 16.

MAJER István (1813. augusztus 15.,⁸ Mocsonok, Nyitra m. – 1893. november 11., Esztergom) püspök, nagyprépost, pedagógus, műgyűjtő. Elemi iskolába Érsekújváron, gimnáziumba Esztergomban járt. A bölcsészetet és a teológiát Nagyszombatban végezte, a jogot Pesten. Tanulmányában Kluch József nyitrai püspök segítette. Fiatal kora miatt két évig nevelősködött Pesten a báró Sennyey családban, majd 1836. augusztus 29-én⁹ Vácott pappá szentelték. Szolgálatát Muzslán, majd 1838-ban Esztergomban káplánként kezdte. Tanított az esztergomi Tanítóképző Intézetben (1842), 1849-ben a pesti egyetemen pedagógia tanársegéd. 1850-ben a pesti elemi iskolák igazgatója. 1857-ben Kürt plébánosa. 1866-tól az esztergomi székeskáptalan tagja, 1889-ben káptalani nagyprépost, 1897-ben érseki helynök, 1894-ben stagnei választott püspök, 1885-ben főrendiházi tag. Pedagógiai pályája a nevelősködéssel kezdődött, esztergomi tanárkodásával folytatódott. Egész életében igyekezett előmozdítani az oktatást, bölcsődét, vasárnapi iskolát szervezett, sokat publikált. Rézmetesséssel is foglalkozott, műgyűjtő volt. Muzsla, Perbete, Ebed népdalait gyűjtötte az MTA-nak, illetve a Kisfaludy Társaságnak. Esztergom díszpolgára volt. Levelezője a *Jelenkor* és a *Társalkodó* c. reformkori lapnak, munkatársa többek között a *Nemzeti Újság* (1847–1848), az *Idők Tanúja* (1860–1868) c. periodikumnak és az esztergomi sajtónak. Jövedelmét a tanuló ifjúságra fordította, gyűjteményét az esztergomi Bibliothékában helyezte el. Egész munkásságával egyértelműen a szlovákságot is szolgálta, műveinek jelentős része területi, de főleg tartalmi szlovacikum.¹⁰ Mészse állt a kor nemzetiségi torzskodásaitól. Életművének közös feldolgozása különösen oktatástörténeti szempontból lenne kívánatos.

Művei:¹¹ 1. *A fölszentelt papok kettős tiszteletre méltók. Egyházi beszéd ... Bartoss Lajos ... 1838. okt. 4. Sárísápon tartatott első szent miséje közben mondott* (Esztergom 1838). 2. *Népneveléstan* (Buda 1844). 3. *Szindarabok az ifjúság számára* (Pest 1846). 4. *Egészségtan a nép számára...* (Esztergom 1847). 5. *A magyar képezdék reformja* (Esztergom 1848). 6. *A jó házi gazda...* (Vác 1848). 7. *Az esztergomi honvédápoló-társulat alapszabályai* (Esztergom

⁹ A szlovák lexikonban: 1835. aug. 29.

¹⁰ 1847-ben Andrej Caban lefordította *Népneveléstan* c. munkáját, aminek nincs nyoma a mi lexikonunkban.

¹¹ Kézírónyelvünk 54 címet közöl, majd 87 tanulmányt, a *Lexikon...* sokkal kevesebbet. Válogatásunk pedagógiai és helytörténeti munkákra veti a hangsúlyt. Ezek között szlovák szempontból

1848). 8. *A pesti első bölcsőde megalakítása és ismertetése* (Esztergom 1852). 9. *Pestvárosi Josephinum árvaház ismertetése* (Esztergom 1853). 10. *ABC és olvasókönyv. Az ausztriai birodalombeli kath. elemi és népiskolák számára* (Bécs 1853). 11. *István bácsi, a boldog családanya és okos gazda. Népkönyv...* (Pest 1854). 12. *Szív-mívelő beszélgetések és színjátékok. Mindkét nemű ifjúság számára* (Pest 1855). 13. *Arany tanácsok szolgálók, dajkák, szobaleányok, szakácsnők, gazdasszonyok és más nőcselédek számára* (Pest 1855). 14. *A regélő István bácsi...* (Pest 1857). 15. *Milyen legyen a néptanoda? ... az ... udvardi kerület tanítóinak* (Sep. Tanodai Lapok) (Buda 1858). 16. *Miképp intéztessék a növendék papok képzése...* (Pest 1859). 17. *Udvardi kalvária...* (Pest 1860). 18. *Szemléleti tanmód az első oktatásnál... Perbetén felolvasta* (Pest 1860). 19. *A néptanodai jó írás, szépírás, helyesírás és fogalmazás ... Kürthön felolvasta* (Pest 1861). 20. *Az esztergomi irodalmi egyesület alapszabályai* (Esztergom 1868). 21. *Az esztergomi érseki-főmegye papságának közműveltségre ható irodalmi működése a legújabb korban...* (Esztergom 1873). 22. *Szózat dr. Romy Károly György sírja felett ... születésének százados évfordulóján...* (Esztergom 1880).

Cikkek: 1. *Az oltári szentség imádása Muzslán*, in *Magyar Szion* (1838). 2. *Népnevelés keresztény szellemben*, in *Religio és Nevelés* (1845). 3. *1848. április 10-re, mint V. Ferdinánd ... születés napjára*, in *Képes Újság*¹² (1848). 4. *1848. márczius 15. emlékeül felállítandó Pesten a szabadságtéren*, in *Képes Újság* (1848). 5. *Kesseleőkeő*, in *Családi Lapok* (1852). 6. *Menhely a szegény árváknak, vagy az árva gyermekek neveltetéséről és különösen Pesten állítandó gyámoldákról*, in *Magyar Sajtó* (1855). 7. *Esztergomnak története és leírása az esztergomi basilika felszentelése alkalmából*, in *Vasárnapi Újság [VU]* (1856). 8. *Pesti József-árvaház*, in *VU* (1856). 9. *Károly Ambrus, esztergomi érsek, Kopácsy József, Lósy Imre, Oláh Miklós, Rudnay Sándor, Szcitovszky János, Széchenyi György, Várday Pál, Bakács Tamás élete*, in *VU* (1856). 10. *Kürthön hogyan tanítják a honismét, s Kürth ismertetése*, in *István bácsi Naptára [IbN]* (1862). 11. *Ney Ferencz, Palkovics György egy derék tót hazánkfia*, in *IbN* (1862). 12. *A nyolcz kürthi koszorú*, in *IbN* (1863). 13. *A falu korcsmájában hogy lehet a közjót előmozdítani*, in *IbN* (1864). 14. *Felfedezett emlék Visegrád fénykorából*, in *IbN* (1864). 15. *Az esztergomi*

is számos fontos írásról van szó.

¹² A lexikonunkban szereplő „Kassai Újság” *Képes Újság* címmel jelent meg. Az *Ábrázolt Folyóirat* folytatása volt, majd 1848. aug. 5-től a *Mulattató Képes Újság* címet kapta. Lásd: POTEMIRA,

új papnövelde, in *Religio* (1865). Kézirat: Dr. Rummy György emléke 1847 (Budapest, Egyetemi Könyvtár).

Irod.: *Emlékkönyv dr. Majer István vál. püspök félszázados írói jubileumára* (A nagyszombati vicariatus területén lakó róm. kath. néptanítók egyesülete, Nagyszombat 1886); WALTER Gyula, *Majer István emléke* (Budapest 1894); MAGYAR György, *Majer István tanácsai a tanítói példaadásra és az ifjúság rekreációjára* (Vitéz János Tanárképző Főiskola 1990); MKL VIII, 523-524 (Viczián János); *Lexikón...* 863-864 (Luboš Kačirek).

Nincs a szlovák lexikonban MAJER Péter (1843–1911), aki szolgálati helyei (Vágszerdahely, Szenic, Konyha, Malacka) szerint bizonyára szlovákul is pasztorált, ugyanígy MAJZON Imre Makár (1861–1938), Bikszárd, Detreköszentpéter plébánosa. Nem szerepel MAJZON Metód (1855–1923), a Somorjai Espereskerület spirituálisa, MAKÁSZ József (1868–1937), Kutty, Alsólópassó plébánosa, MAKKAY István (1889–1967), Jászfalu (a mai Jaszová) plébánosa, a Pápai Liturgikus Akadémia akadémikusa, a biztosan szlovákul is pasztoráló MALECZ János (1889–1927?), Sasvár káplánja, tábori lelkész.

MALLÝ, Ján (1829. augusztus 26., Szokolca, Nyitra m. – 1902. október 19.,¹³ Esztergom) esztergomi kanonok, szlovák nemzeti elkötelezettségű újságíró, kiadó, főiskolai tanár, író. Elemi iskolába és az alsóbb gimnáziumi osztályokba Szokolcán járt, a felsőbe a pozsonyi Emericanumban. Bölcséletet 1846-tól Nagyszombatban hallgatott, majd a teológiát 1850–1852 között pazmanitaként a bécsi egyetemen végezte. 1852. szeptember 7-én szentelték pappá. Pályáját káplánként Selmecebányán kezdte, 1856-ban doktorált a bécsi Augustineumban. 1858. szeptember 27-én a Pázmáneum prefektusa és a Theresianum tanára lett. 1859-ben a Koburg hercegi családban a későbbi Ferdinánd bolgár cár nevelője volt. 1869–1870-ben a bécsi egyetemen az Őszövettség megbízott tanára volt, 1871–1884 között a Pázmáneum rektorhelyettese. 1885-ben pozsonyi, 1888. február 12-én esztergomi kanonok, 1892-ben sasvári főesperes és szenttamási prépost, 1889-ben zsámbéki prépost. Pápai kamarás volt, a Hercegi Szász-Ernő Házirend érdeméremmel és érdemkeresztjével tüntették ki. A Teréziánium tanáraként a szlovák nemzeti mozgalom legszéle-

Michal, *Bibliografia inorečových novín a časopisov do roku 1918* [Idegen nyelvű újságok és folyóiratok bibliográfiája 1918-ig] (Matica sl., Martin 1963) 501.

¹³ A *Lexikón...* szerint szept. 19.

sebb látókörű képviselőinek egyike volt. Igazi katolikus lelkipásztorként be akarta kapcsolni a nemzeti politikába a szlovák népet. Mindvégig Magyarhon/Uhorsko alkotmánya talaján állt, nem fogadta el a kiegyezés előtti radikális szlovák politikusok területi autonómia-követeléseit. A szlovákság művelődésével akarta elérni a nemzet felemelkedését, s ennek a célnak rendelte alá gazdag irodalmi-publicisztikai-politikai munkásságát. 1865-ben elszakadt a turóc-szentmártoni konzervatív szlovák személyiségektől. Ján Palárikkal és Ján Bobulával az ún. Új Szlovák Iskola alapítója lett. Ennek alapelve az együttműködés a magyarokkal a közös hazában. Mally fogalmazásában: „Megengedem, ha lenne egy saját külön országunk, ezek a dolgok nem foglalnék magukban egész életünket, de ha már más népekkel vagyunk egy országban, azt figyelembe kell vennünk, mert a *valóságos viszonyokat* nekünk is el kell ismernünk. Ahogy a magyarok kockáztatják jövőjüket azzal, hogy eltitkolják a valóságos viszonyokat és vonakodnak elismerni a többi nemzetet, amelyek valóban léteznek, úgy mi is hibáznánk, ha nem vennénk figyelembe, hogy a többiekkel *közös országban* élünk.”¹⁴ Támogatta a Štefan Moyses besztercebányi püspök halála utáni kampányt, hogy szlovák nemzetiségű püspök kövesse Besztercebányán. A *Slovenské noviny* főszerkesztőjeként 1872-ben védelmezte a kiegyezést. Türelmes politikájával sokat tett a Spolok Svätého Vojtecha szlovák katolikus kulturális egyesület fennmaradásáért. 1875-ben a magyar kormánykörök radikalizálódó magyarosító intézkedései miatt visszavonult az aktív politizálástól, nemzete művelődését azonban példamutató elkötelezettségű katolikus lelkipásztorként tovább folytatta. A következő periodikumokban publikált: *Concordia*, *Cyryll a Method*, *Černokňazník*, *Kazateľňa*, *Katolícke noviny*, *Lipa*, *Pešťbudínske vedomosti*, *Slovenské noviny*, *Sokol*. Újságíróként nagy szerepe van a szlovák publicisztikai stílus alakításában. Ivan Dusarov álnéven is tett közzé alkalmi verseket, erkölcsi tanításokat tartalmazó elbeszéléseket, humoreszkeket, vallásos írásokat. Kanonokként ellenőrizte, javította a szlovák bibliafordítást.

Művei:¹⁵ 1. *Die wahre Rechts-Kontinuität in der Ungarischen Frage* (Wien 1864). 2. *Mravno-zábavná knihovna* [Erkölcsei-mulattató könyvtár] I-VII (V Skalici 1864–1865). 3. *Janko Kalina, nešťastný opilec* [Kalina Jankó, a szerencsétlen részegeskedő] (V Skalici 1864). 4. *Radovánky pre dobré školské deti, v poučných*

¹⁴ DEMMEL József, *Magyar haza, szlovák nemzet* (Magyarországi Szlovákok Kutatóintézete, Békéscsaba 2016) 188.

príkladoch. Preložili údovia cirk. školy na semeništi Ostrihomskom [Mulatságok jó iskolás gyermekeknek tanulságos példákban. Fordították az esztergomi szeminárium egyházi iskolájának tagjai] (V Skalici 1865). 5. *Spisy Šmidové pre milú mládež a pospolitý ľud* I-V [Smid írásai a kedves ifjúság és az egyszerű nép számára] (Skalica 1865–1866). 6. *Hospodársko-priemyselná knihovna* [Gazdasági-ipari könyvtár] I, III, V (Skalica 1866–1867). 7. *Robert Cyprian: Tureckí Slovania, Srbi, Crnogorci, Bosniaci, Albani a Bulhari, ich sila snaha a úspech* [A török szlávok, a szerbek, a montenegróiak, a bosnyákok, az albánok és a bolgárok, erejük, törekvésük és sikerük] I (fordítás; Skalica 1868). 8. *Katolícký kostol je skutočne dom boží. Kázeň pri posviacaní starobylého obnoveného kostola sv. Benediku nad Hronom dňa 29. septembra 1889* [A katolikus templom valóban Isten háza. Beszéd az ősi felújított garamszentbenedeki templom felszentelésekor 1889. szeptember 29-én] (Skalica 1889). 9. *Historia sacra antiqui Testamenti cum introductione in ejusdem Testamenti libros sacros. Sumptibus autoris* (Strigoniensis 1891).

Cikkek: 1. *Čo treba robiť za Uniu I. Katolíkom. II. Evanjeliikom* [Mit kell tenniük az Unióért I. Katolikusoknak. II. Evangélikusoknak], in *Cyrill a Method* [CM] I (1850) 17-18. sz. 2. *Na slavnosť sv. Cyrilla a Methoda* [Szent Círill és Metód ünnepségére], in CM II (1853) 12. sz. 3. *Tohočasná úloha slovenského kňazstva* [A szlovák papság jelenlegi feladata], in CM (1861-1862) 47., 48., 50., (1863) 1. sz. 4. *Slovenskej mládeži* [A szlovák ifjúságnak], in *Lipa* I (1860) 137. 5. *Politický rozum Sv. Martinského shromaždenia* [A turócszentmártoni gyűlés politikai értelme], in *Pešťbudínske vedomosti* [Pbv] I (1861) 42. sz. 6. *Politika nášho slovenského ľudu* [Szlovák népünk politikája], in Pbv (1861) 51-53. sz. 7. *Právnedejepisné svedectvá o výraze „nativus hungarus”* [Jogtörténeti tanúbizonyságok a „nativus hungarus” kifejezésről] I-III, in Pbv V (1862) 43., 44., 46. sz. 8. *Dôležitosť časopisnej činnosti pre nás* [A folyóirat-tevékenység fontossága számunkra] I-VIII, in *Sokol* I, 5-12. sz. 9. *Mravnie výsledky Maticce* [A Matica erkölcsi eredményei] I-VI, in Pbv III (1863) 83., 85., 87., 90., 93. sz. 10. *Slovenské okolie* [A szlovák kerület] I-II, in *Slovenské noviny* [Sn] I (1868) 28., 29. sz. 11. *Šľachta a národ* [A nemesség és a nemzet] I-VII, in Sn I (1868) 46., 47., 49., 52.,

¹⁵ A „beszélő címek” érdekében e bibliográfiái leírasi szabályoktól is eltérő válogatás főként RIZNER többször idézett bibliográfiáját követi a cikkekből is.

56., 60., 64., 65. sz. 12. *Otázka o slovenské školy* [A szlovák iskola kérdése] I-V, in Sn (1869) 59., 61., 62., 64., 65. sz. 13. *Národnia budúcnosť* [A nemzeti jövő], in Sn VI (1873) 6. sz. 14. *Magyar Állam o slovenských pomeroch* [A Magyar Állam a szlovák viszonyokról], in *Katolícke noviny* (1894) 4. sz.

Irod.: OSVALD, František Richard, *O literárnej pozostalosti dr. Jána Mallého* [Dr. Ján Mallý irodalmi hagyatékáról], in *Národnie noviny* (1903. nov. 14.); *Lexikón...* 870-871 (Eva Fordinálóvá);¹⁶ DEMMEL József, *Magyar haza, szlovák nemzet. Alkotmányos szlovák politikai törekvések Magyarországon (1860–1872)* (Magyarországi Szlovákok Kutatóintézete, Békéscsaba 2016).

Nem szerepel a szlovák lexikonban MALOBICZKY Ignác (1814–1899), Dubova, Cseszte plébánosa, aki egészen biztosan szlovákul is pasztorált, MÁNDI Viktor Anzelm (1877–1957), Ipolybalog, Kőkeszi adminisztrátora, MANGER Imre Placid (1873–1944), Egyházgelle plébánosa, MANNINGER Károly Nándor (1889–1927?), aki Udvardon is káplánkodott. Hiányzik MARCZIS Gyula (1849–1923) nagyszombati kanonok, az orsolyita intézet igazgatója, MARCZINKA Imre (1873–1953), Kőbölkút plébánosa, MARCZY József (1880–1971), Nagymegyer plébánosa, a Komáromi Espereskerület esperese. Hiányzik a *Lexikón...*-ből MARGORIN István (1857–1945?), Pered plébánosa, aki bizonyára szlovák nyelvismerettel is rendelkezett, MARICH Ágoston (1816–1897), aki Nagysurányban káplánkodott, MARKOVICH János (1857–1918), aki minden bizonnyal szlovákul is pasztorált, hiszen Nyitrakoros plébánosa volt, és a Nagytapolcsányi Espereskerület¹⁷ esperese. Nincs a szlovák lexikonban MARKOVICS Alajos (1838–1892), Cseklész plébánosa, aki Nagyszombatban a Katolikus Egylet elnöke is volt, a valószínűleg szlovákul is pasztoráló MARKOVICS Ferenc (1846–1906), Zohor adminisztrátora, MARKOVICS Ferenc (1864–1913), Prasic¹⁸ plébánosa, MARKOVICS István (1841–1911) pozsonyi kanonok, MARKOVICS Mihály (1863–1926), aki Krakován plébánosaként bizonyára szlovákul is pasztorált.

MARKUS Gyula (1825. szeptember 7.,¹⁹ Besztercebánya, Zólyom m. – 1893. május 30., Budapest) püspök, esztergomi kanonok, pedagógus, mecénás. Besztercebányán járt gimnáziumba és a pozsonyi Emericanumban érettségizett. A bölcsészetet Nagyszombatban, a teológiát Pesten végezte a Központi Papnevelő

¹⁶ A szlovák szakirodalom csak bibliográfiai jelzéseket ad. A katolikus lexikon szerzője egyetlen irodalmi hivatkozást sem említ. Nem szerepel az MKL-ben sem.

¹⁷ Itt különösen bántó a mi kézikönyvünkben a becsületes magyar *Vistuk* helynév helyett a magyarított Kárpáthalas használata.

Intézetben. 1849. március 21-én szentelték pappá. Káplán volt Nádason, Pest-Józsefvárosban,²⁰ 1870-től Szölgvény plébánosa, 1874-től esztergomi kanonok, 1875-ben hercegprimási irodaigazgató. 1878-tól a Központi Papnevelő Intézet rektora. 1884-ben pápai prelátnak, 1890-ben dulcineai címzetes püspök. Józsefvárosban városi bizottsági tag volt. Besztercebányán árvaházat alapított. Az Országos Katolikus Segélyalap központi bizottságának elnöke és a Szent László Társulat alelnöke. Szülőhelye és józsefvárosi működése kapcsán nyilván foglalkozott szlovák hívekkel is, így érthető jelenléte a szlovák katolikus lexikonban. Cikkei a *Családi Lapok*ban és a *Religióban* jelentek meg.

Irod.: *Lexikon...* 881 (Vladimír Gregor); MKL VIII, 732 (Viczian János).

Nem került a szlovák lexikonba MARKUS István (1848–1897), Nagyabony, Szelőce plébánosa, MARKWART Gábor (1832–1949), Dunaszerdahely, Udvard plébánosa, akit 1949-ben letartóztattak, MAROSI (Heinczinger) József (1841–1898), Ipolyfödemes plébánosa.

MARSCHALL Lajos (1840. július 28., Nagyszombat – 1902. március 7., Szentgyörgy, Pozsony m.) plébános, pedagógus. Szülőhelyén járt középiskolába és ott végezte a bölcsészetet is, a teológiát a pesti Központi Papnevelő Intézetben. 1863. augusztus 15-én szentelték pappá. Kürtön Garamújfalun, Udvardon káplánkodott, 1864–1867 között nevelősködött Württembergben a Königsseg családánál. Pest-Lipótváros adminisztrátora volt, majd Sárffő, 1883-tól Szentgyörgy plébánosa. A Bazini Espereskerület espere-se és az elemi iskolák felügyelője. Elkötelezett szlovák származású magyar hazafi volt, ami imakönyvéből is látszik, de a szlovák tájjal is foglalkozott. A szlovák lexikon nem tud róla.

Műve: *Vallásos hazafiság vagyis imádságos könyv az iskolás és serdült tót-magyar ifjúság számára* (Budapest 1886).

Cikkek: 1. *Óvár Trencsén megyében*, in *István bácsi Naptára* (1869). 2. *Sztrecsen vára*, in *IbN* (1869).

Nem került a szlovák lexikonba MARSCHALL Sándor (1838–1908), Dubova, majd Sárffő plébánosa, a bizonyára szlováku is pasztoráló MARTIN-CSEK János (1846–1911), Kistapolcsány plébánosa.

¹⁸ Nyitraperjés eredeti magyar neve.

¹⁹ A *Lexikon...* szerint szept. 8.

²⁰ Érdekes, hogy mind a magyar, mind a szlovák lexikon *Budapest-Józsefvárosnak* írja a szolgálati helyet.

MARTINI, Karol (1899. január 1., Nagyszombat – 1938?) plébános. 1911. június 25-én szentelték pappá. Szolgálatát Újlak (Nyitraújlak) káplánjaként kezdte, majd 1913-ban Galgócon káplán, 1915-ben a pozsonyi Szent Márton-székesegyház karkáplánja, tábori lelkész. 1934-ben ő lett a Szent Erzsébet (Kék templom) Plébánia első plébánosa. Az új plébánia alapító okiratában a kötelezővé tett szlovák mellett engedélyezték a magyart is. A plébános 1934. július elején vette át a templomot, amely Pozsony legnépszerűbb házasságkötő helye lett.²¹

Nincs a *Lexikón...*-ban MARTINI Miklós (1867–1938?), a Szenci Espereskerület esperese, MARTINKOVICS János (1860–1920), Vedrőd, Magyardiószeg plébánosa, MARTON József (1873–1917), a nagyszombati fiúgimnázium tanára, a *Nagyszombati Hetilap* munkatársa.

MASZÁRIK Viktor Mihály²² (1860. szeptember 26., Komját, Nyitra m.²³ – 1927. december 27., Egyházfa, Pozsony m.) plébános, ferences rendtörténész. 1876. augusztus 25-én Malackán belépett a ferences rendbe. A bölcsészetet és a teológiát Nagyszombatban és Malackán végezte. 1883. augusztus 7-én pappá szentelték. Rövid pasztoráció után a teológia lektora lett a ferences oktatási intézményekben. 1893–1897 között a provincia titkára, könyv- és levéltárosa volt. A rend szigorítása után átlépett az Esztergomi Főegyházmegyébe. 1898-ban Komját, Vedrőd, 1899-ben ismét Komját káplánja volt. 1901-ben Boldogfa, 1902-ben Schweinsbach,²⁴ 1907-től Egyházfa plébánosa.

Műve: *A szűz Máriáról nevezett szent Ferencz-rendű tartomány pozsonyi zárdájának, templomának, kápolnáinak és gót stílusú templom tornyának története. A zárdatemplom hatszáz éves felszentelésének emlékére 1297–1897* (Pozsony 1897).

Irod.: *Lexikón...* 893 (Rudolf Hudec).

Nem szerepel a szlovák lexikonban MATOLAY Gyula (1836–1913), Kékkő, Bucsa plébánosa, MÁTRAI (Petz) Viktor (1860–1916) Udvard, Dunaszerdahely káplánja, MATYI Mihály Márk (1866–1935), Nagyabony

²¹ Vö. HAIKO 2007, 102-104.

²² Közös egyháztörténetünk jelenlegi következetlenségeinek tipikus példája. A ferences történéssz nyilván Pozsony története révén került a szlovák lexikonba, viszont sok hasonló munkásságú papról nem vettek tudomást. A mi lexikonunk több és eltérő adatot közöl róla, rossz helynévhasználattal. A címszó a két kézikönyv egybevetésével készült.

²³ A *Lexikón...*-ban: „Nitra, 1860. szept. 25.”

(Nemesabony) plébánosa, MEDLEN István Titusz (1863–1942), Berező káplánja, a Párkányi Espereskerület espereshelyettese, Párkány plébánosa, MEDVECZKY Imre István (1858–1900), Dejte adminisztrátora, MÉHES Károly (1868–1914), Albár plébánosa, Szelőce adminisztrátora.

MEISSERMANN Ignác²⁵ (1835. október 11., Nyergesújfalú, Esztergom m. – 1901. július 29., Bátorkeszi, Esztergom m.) plébános, egyházi író. Esztergomban, Győrött, Pesten járt középiskolába, a bölcsészetet Nagyszombatban, a teológiát Esztergomban végezte. 1858. október 21-én szentelték pappá. Tíz évig káplánkodott Kéménden, majd 1869. február 25-től Bátorkeszi plébánosa. 1878-ban a Párkányi Espereskerület spirituálisa, 1893-tól jegyzője, 1896-tól espereshelyettes és az elemi iskolák felügyelője. A katolikus polgári olvasókör és a templomi énekkar vezetője. Vallásos elmélkedéseket, ima- és énekeskönyveket jelentetett meg. 1895-ben Aranykereszt koronával Érdemérmét kapott.

Művei: 1. *Jézus az én kívánságom. Katholikus imádságok és énekeskönyv* (Pest 1872). 2. *Mentsd meg lelkedet, vagyis: elmélkedések...* (Írta Schlör Lajos, németből magyarra fordította; Nagykanizsa 1872). 3. *Katholikus zarándokbot ... ima- és énekeskönyv...* (h.n. é.n.). 4. *Magyarország védasszonya. Olvasó-, ima és énekeskönyv...* (Pest 1875). 5. *Népszerű értekezés az 1875. nagy jubileum kegyelméről ... Poučenie o tohoročnom milostivo lete* (Budapest 1875). 6. *Bakács kápolnai emlék-könyv...* (Esztergom 1877). 7. *Hit, remény, szeretet. Kath. ima- és énekeskönyv* (h.n. é.n.). 8. *Az Isten dicsérete az ártatlanság ajakán. Kath. ima- és énekeskönyvecske* (h.n. é.n.). 9. *Dicsértessék a Jézus Krisztus. Katholikus imádságos, oktató és énekes könyv...* (Winterberg 1891). 10. *Új lelki manna. Keresztény kath. ima- és egyházi énekszerű... Az egyházi énekek hangjegyekre téve* (Budapest-Winterberg 1893).

Cikkek: 1. *A kéméni plébániához tartozó Kisbény fiókegyházi, a XIII. századból származó román templom története és leírása, in Religio* (1861-1862). 2. *Elnöki beszédei a bátorkeszi olvasókörben, in Magyar Állam* (1883). 3. *Csongrádi Lajos negyvenéves tanítói jubileumára díszbeszéd, in Kath. tanügy* (1901).

²⁴ 1913-tól Hattyúpatak, 1948-tól Viničné.

²⁵ Szerepeltetése a szlovák lexikonban indokolt lenne, ha számos hasonló munkássággal rendelkező társa (például sorozatunkban legutóbb KŐHEGYI József, LEPSÉNYI Miklós, MARSCHALL Lajos) nem hiányozna. A szlovák katolikus lexikon szócikkének szerzője nyilván a rendszerváltás előtt összeállított *Slovenský biografický slovník* [Szlovák életrajzi szótár] alapján dolgozott.

Irod.: SBS IV, 142; MKL VIII, 923 (Viczián János); *Lexikón...* 911 (Ľubomír Prikryl).

Nincs a szlovák lexikonban MELCSICZKY Jenő (1839–1904), Hradek plébánosa, a Galgóci Espereskerület esperese, MELCSICZKY Lajos (1846–1893) nagyszombati gimnáziumi tanár.

MELÍŠEK, Adolf Michal (1854. augusztus 29., Rendve, Bars m. – 1917. április 9., Pozsony) plébános, szlovák egyházi író, lapszerkesztő. Szerzetes iskolákban tanult Bazinban és Békéscsabán. Pudmericen belépett a kapucinus rendbe, ahol felvette az Adolf nevet. 1877. március 19-én pappá szentelték. 1889-ben átvette az Esztergomi Főegyházmege, és káplán lett Pudmericen.²⁶ Káplánkodott Budapesten, majd Detrekőcsütörtök adiminisztrátora, később Nagylévárd plébánosa. 1898-tól a Malackai Espereskerület espereshelyettese, a kerületi elemi iskolák felügyelője. 1897-ben a *Posol Božského Srdca Ježišovho* [Jézus Isteni Szívének küldötte] c. folyóirat tulajdonosa, kiadója, felelős szerkesztője lett. Mint ilyen számos vallásos cikket írt. Homiletikai írásainak egy részét a *Kazateľňa* [A Szószék] c. periodikumban publikálta.

Cikkei: 1. *Boh k sebe volá hriešnika a odpúšťa mu* [Isten magához hívja a bűnöst, és megbocsát neki], in *Kazateľňa* XIV (1894) 44. 2. *Prach si a v prach sa obrátiš* [Por vagy és porrá leszel], in *Kazateľňa* XIV (1894) 49. 3. *Z chrámu katolíckeho vychádzajú všetky milosti* [Az összes kegyelem a katolikus templomokból árad], in *Kazateľňa* XIV (1894) 226. 4. *Šťastliví sme, že žijeme po príchode Kristovom* [Boldogok vagyunk, hogy Krisztus érkezése után élünk], in *Kazateľňa* XVI (1896) 15.

Irod.: *Lexikón...* 913 (Ján Letz).

Nem került a szlovák lexikonba MELÍŠEK, Bernard (1879–1927), Füss²⁷ plébánosa, MELISEK János (1874–1948), Nagyölvéd káplánja.

MERVA Sámuel / MERVA, Samuel (1872. február 1., Krompach, Szepes m., – 1953. december 24., Pilisszentkereszt) káplán, hitoktató. A teológiát Esztergomban végezte. 1895. március 10-én szentelték pappá Esztergomban. Káplán lett Bajnán, hitoktató

²⁶ A magyarosított Gidrafa eredeti neve.

²⁷ Barsfüss eredeti magyar neve, a mai Trávnica.

²⁸ Felsőbár település helyes neve *Felbár*.

²⁹ Barstaszár eredeti magyar neve *Taszár*. Zsitvaszentmihály a kézikönyvekben nem található.

Budapesten, káplán Máriavölgyben, Ipolyságon, 1898-ban Érsekújváron. 1900-ban hitoktató, majd káplán Komáromban. 1947-ben Csepel-Kertvárosból Pilisszentkeresztre száműzték. Életének feldolgozása fontos feladat, hiszen a kézikönyvünkben jelzett „száműzetés” helye sem véletlen szlovák szempontból, és születési helye sem a Hont megyei Korpona. A *Lexikón...* nem tud róla.

Hiányzik a szlovák lexikonból MÉSZÁROS Alfréd (1877–1911), aki Udvardon káplánkodott, MÉSZÁROS Árpád (1912–1978?), Bánkeszi plébánoshelyettese; 1948-ban börtönbe került, majd Felsőtúr, (Ipoly) Hídvég plébánosa, MÉSZÁROS F. József (1901–1967), Ekecs plébánoshelyettese.

MÉSZÁROS Gyula (1918. január 3., Egyházzelle, Pozsony m. – 1999. október 6., Felbár, Pozsony m.) plébános. 1944. december 26-án szentelték pappá, és Szentmihályfán lett káplán. 1947-ben a Szudéta-vidékre ment az oda deportált hívek után. 1949. március 3-án letartóztatták, Szereden és Árvában tartották börtönben. Öt évre ítélték. Annak ellenére, hogy fizikailag is bántalmazták, és ügye Magyarország kormánya elé is került, Csehszlovákiában maradt, hűségesen híveihez. 1949-ben már Stomfán káplánkodott, majd 1955-ben Izsa, 1965-től Felbár²⁸ plébánosa volt. A szlovák lexikonban nem található.

Irod.: SZTYAHULA László, *A csehszlovákiai magyar katolikus egyház története 1918–1950* (Kéménd 2013).

Nem került a szlovák katolikus lexikonba MÉSZÁROS István (1905–1958), Zselíz plébánosa, MÉSZÁROS János esztergomi kanonok, aki Pozsonyban is tanárkodott, MÉSZÁROS János (1879–1938), Misérd plébánosa, MÉSZÁROS Lajos (1892–1938?), Krakován káplánja, Taszár²⁹ plébánosa, METZNER Sándor (1908–1946), aki Komjátón, Párkányban káplánkodott, és Királyrév plébánosa volt, a minden bizonnyal szlovákul is pasztoráló MEZEI Ferenc (1838–1899), Szakolca plébánosa, MEZEI Jenő (1836–1897) budapesti hittanár pozsonyi kanonok, MEZŐSI Béla (1916–1969), aki a Nyitra megyei Kéren³⁰ káplánkodott. Hiányzik a *Lexikón...*-ből MICHALIK Antal (1888–1957) budapesti hittanár, pápai kamarás, akinek művei között szlovák nyelvű kiadvány³¹ is található.

³⁰ A mai Nagykér, Vel'ký Kýr.

³¹ *Az egyház szentsége* c. mű szlovák változata: *Svätost' cirkev'i*, valamint BALANYI György, *Živá skála. Neomylné pápežstvo* [Élő szikla. A tévedhetetlen pápaság] (Budapest 1941).

³² Mivel a szlovák lexikonban és más újabb kézikönyvekben nincs nyoma, válogatott cikkeinek

MICHALEK, Ján (1852. április 2., Szomolánka, Nyitra m. – 1938?)³² pozsonyi kanonok, szlovák egyházi író. Szakolcán, Pozsonyban és Esztergomban járt gimnáziumba, a teológiát Esztergomban és Budapesten végezte. 1876. július 16-án szentelték pappá, majd Holicson lett káplán, 1877-ben Udvardon, 1878–1881-ben Egbellen adminisztrátor. 1879-ben Budapesten teológiai doktori címet szerzett. 1882-ben Dojcs és Brockó³³ adminisztrátora, 1882-től pedig Szomolánka plébánosa. 1913-ban Sasvári plébánosa. 1914–1915-ben a Sasvári Espereskerület esperese. 1923-tól a pozsonyi társaskáptalan kanonokja. Szentbeszédei a *Kazatel'* és a *Kazatel'ňa* hasábjain jelentek meg. Pedagógiai cikkeket publikált a *Magyar Korona*, a *Népnevelő* és a *Katolicke noviny* hasábjain.

Cikkei: 1. *O lenivosti v službách Božích* [A lustaságról az istentiszteleteken], in *Kazatel' IV* (1877) 126. 2. *Každý musí pracovať, a síce náležite a spravodlivo* [Mindekinek dolgoznia kell, éspedig illendően és igazságosan], in *Kazatel' V* (1878) 376. 3. *Pozor dajte na školy* [Vigyázzatok az iskolákra], in *Katolicke noviny X* (1879) 20. sz. 4. *Čo máme činiť, keď sme v nemoci postavení?* [Mit tegyünk, ha megbetegszünk?], in *Kazatel' VI* (1869) 342. 5. *Vďačné a múdre užívanie milosti a darov božských* [Az isteni kegyelem és az ajándékok hálás és okos használata], in *Kazatel' VII* (1880) 101. 6. *Zima je obrazom odpočinku v hrobe* [A tél a sírban nyugváv képe], in *Kazatel'ňa I* (1881) 391-395. 7. *Vynakladajme svoje za príkladom sv. Štefana* [Használjuk talentumainkat Szt. István példájára], in *Kazatel'ňa II* (1882) 285-288. 8. *Čím dokážeme lásku svoju k bližnému?* [Mivel bizonyítjuk szeretetünket felebarátunk iránt?], in *Kazatel'ňa III* (1883) 264-267. 9. *Poníženosť a pracovitosť boli spoločným majetkom apoštolských kniežat* [Az alázat és a munka volt az apostolfejedelmek közös birtoka], in *Kazatel'ňa IV* (1884) 247-254. 10. *Sv. Cyrill a Method vzorní bratia* [Szent Cirill és Metód, a példás testvérek], in *Kazatel'ňa VII* (1877) 123-126. 11. *Kresťanovi je prospešné, keď ho stíha i nešťastie* [A kereszténynek hasznos, ha szerencsétlenség is éri], in *Kazatel'ňa VIII* (1888) 162-166. 12. *Nie puhé meno, lež činný kresťanský život spasí kresťana* [Nem a puszta név, hanem a cselekvő keresztény élet üdvözíti a keresztényt], in *Kazatel'ňa IX* (1889) 104-107. 13. *Poslednia nedela upozorňuje nás na štyri poslednieho veci* [Az utolsó vasárnap a négy utolsó dologra figyelmeztet], in *Kazatel'ňa*

adatait a RIZNER-bibliográfiából, illetve a mi kézikönyvünkéből vesszük.

X (1890) 359. 14. *Jako máme zasvätiť dni Pána* [Hogyan kell megszentelnünk az Úr napjait?], in *Kazatel'ňa XI* (1891) 297.

Lexikonunk szerint érdekes eset MIHALKOVICS Józsefé (1899–1978?), akit már Csehszlovákiában szenteltek pappá, akit Felsőszöllös plébánoshelyettesként Serédi Jusztinián bíboros elbocsátott az egyházmegyéből. A szlovák lexikonban nem szerepel. Ugyanígy MIKLETICS Antal (1904–1945?), Alsószemeréd plébánoshelyettese. A szlovák nemzeti bibliográfiához gazdag adatokkal szolgáló MIKLOSOVICH Alajosnak (1916–1985) is helye lenne a szlovák lexikonban, aki pozsonyi kanonok volt, és jelentős természettudományi munkásságot fejtett ki. Hiányzik MIKOVÉNYI Mór (1827–1899) pozsonyi kanonok, aki szolgálati helyein (Hodrusbánya, Galgóc, Lancsár) minden bizonnyal szlovákul is pasztorált. Még feltűnőbb MINARIK József (1872–1959) hiánya a szlovák lexikonban; nagyszombati szeminárium vicerektor, kanonok, pápai kamarás volt. Nem került a szlovák lexikonba MINCZÉR Elek (1844–1920), Királyrév plébánosa, feltűnő MISCHÁK István (1880–1945?) hiánya, aki Dorogon kezdte papi szolgálatát, majd Csehszlovákiában Léva plébánosa lett. Nem szerepel a *Lexikón...*-ban MISKOVICZ András (1878–1923), Ipolyvarbó adminisztrátora, MISKOVICZ János (1878–1929), Bős plébánosa, MODLA István Sebestyén (1862–1927), Ipolyvarbó, Nagyker káplánja, MOHÁRY Gyula (1827–1911), Perbete plébánosa, jelentős helytörténész, MOLITOR Mihály Tádé (1865–1916), Miava plébánosa, aki biztosan szlovákul pasztorált, MOLNÁR János Iván (1871–1938), Bánkeszi plébánosa, MOLNÁR Rezső (1848–1900), Ólehota plébánosa, zeneszerző, MOLNÁR Sándor (1886–1937), Garamújfalú káplánja, MONCZ Boldizsár (1906–1952), Selmezbánya, Gúta, Muzsla káplánja, Kajal plébánosa, akit a csehszlovák hatóságok 1946-ban internáltak, majd kiutasítottak, MONTSKÓ Tibor (1909–1995?), Besenyő plébánosa, MÓRÁSZ Antal (1841–1907), Kéménd plébánosa, nagyszombati gimnáziumi tanár, MORAVEK Boldizsár, aki bizonyára szlovákul is pasztorált káplánként Nagysurányban, Csejtén, Búrszentgyörgyön, plébánosként Alsóbágyonban. Feltűnő MORVA Miklós (1825–1907) nagyszombati kanonok hiánya a szlovák lexikonban, hiszen számos publikációja is volt. Nem szerepel a *Lexikón...*-ban MORVAI Ferenc (1901–1941?), aki 1934-ben került a Nagyszombati Apostoli Adminisztrátúra szolgálatába Hrussóra, MORVAY László (1878–1930), aki Garamkövesden és Párkányban káplánkodott, MORVAY Lipót (1843–1910), Ipolyvarbó plébánosa, MORVAY Lipót (1844–1909), Zsigárd plébánosa, MOTESICZKY Károly (1893–1977), Párkány plébánosa, MOYS Antal Krizosztóm (1869–1957), Hidegkút admi-

³³ Brockót Gázlóra magyarították.

nisztrátora, a biztosan szlovákul is pasztoráló MRÁZ István (1818–1892), Pudmeric plébánosa, MRÁZ Mór György (1885–1941?), aki Gútán és Érsekújváron is káplánkodott. Nem szerepel a nyilvánvalóan szlovák MUCHA József, Nyitrakoros plébánosa, valamint MUTSCHENBACHER Gyula (1871–1925), a Nagyszombati Érseki Gimnázium tanára, aki zenekritikákat írt a Nagyszombati Hetilapba.

N

Hiányzik a szlovák lexikonból NÁDAI Kálmán (1884–1956), Izsa plébánosa,³⁴ NÁDOR Imre (1872–1938), a pozsonyi Szentháromság-templom plébánosa, NAGY Ferenc József (1981–1957), (Pozsony) Eperjes, majd Egyházzelle plébánosa, NAGY Géza Viktor, Pereszlény plébánosa, NAGY József (1823–1898), (Pozsony) Eperjes plébánosa, NAGY Lajos (1878–1945?), Nagykér plébánosa, NAGY Péter (1883–1964), Kurtakeszi plébánosa, akit kitasítottak Csehszlovákiából, és Kesztlöcön lett plébános. Nem található a *Lexikón...*-ban NÁHLIK Alajos (1827–1902), Prasic³⁵ plébánosa, NASZVETTER Ferenc (1883–1959), Zsély adminisztrátora, NAVRATIL Tibor (1913–1945?), aki Érsekújvárott is káplánkodott, majd (Pozsony) Boldogfa plébános-helyettese volt.

NEČESÁLEK, Michal Karol³⁶ (1865. szeptember 26., (Sasvár) Strázsa, Nyitra m. – 1936. július 31., Pozsony) apostoli protonotárius, nagyszombati általános helynök, szlovák népművelő, publicista, botanikus. 1890. március 26-án szentelték pappá. 1890–1892 között Uninban,³⁷ 1892-től Pavol Príhoda³⁸ plébános mellett Búrszentmiklóson káplánkodott. Príhoda halála után 1908–1926 között ugyanott plébános és esperes lett, 1925-ben pápai káplán, 1926-ban a nagyszombati társaskáptalan kanonokja, 1930-ig a tanítónőképző igazgatója, 1927-ben a Nagyszombati Apostoli Adminisztratúra általános helynöke, 1931-ben apostoli protonotárius, valamint a pozsonyi Szent Márton káptalan kanonokja. Pavol Príhodával népszerűsítették a méhészetet, a gyümölcsstermesztést, a modern gazdálkodást. Búrszentmiklóson felújította Ján Hollý szülőházát. Ismerte a gyógynövényeket. Herbáriumának nagyobb

³⁴ Érdekes írást adott ki *A selmecebányai katolikus iskolák* címmel (Esztergom 1911).

³⁵ Nyitraperjes eredeti magyar neve.

³⁶ A mi kézikönyvünk semmit sem közöl szlovák munkásságáról, szócikkünk a *Lexikón...* (Eva Fordinálová) 983 alapján készült, egyházszerkezeti adatainak pontosításával a mi

része az esztergomi tanítóképzőben, a kisebbik Nagyszombatban volt. A Szent Adalbert Társulat választmányának tagja volt. Munkái részben fordítások külföldi szakirodalomból, részben saját tapasztalatai alapján készültek, hasonlóképpen cikkei is.

Művei: 1. *Prednášky o ovocinárstve* [Előadások a gyümölcsstermesztésről] (Skalica 1902). 2. *Ovocinárstvo* [Gyümölcsstermesztés] (Trnava 1924). Cikkeinek közlési helyei: *Kazateľňa*, *Ludové noviny*, *Posol Božského Srdca*, *Pútnik svätovoješský* (Kalendárium).

Irod.: *Lexikón...* 983 (Eva Fordinálóvá).

Nem szerepel a szlovák lexikonban NEMECZ Mihály (1838–1938?), Csári plébánosa, Stepanó adminisztrátora, NEMES (Gemeiner) Antal (1845–1913), Sándorfá plébánosa, NÉMETH Géza, Zsély plébánoshelyettese, NÉMETH Lajos (1890–1923), Ekecs adminisztrátora.

NÉMETHY Lajos (1840. március 1.³⁹ – 1917. október 8., Bajna, Nyitra m.) egyháztörténész, könyvtáros. Budán, Pozsonyban és Nagyszombatban járt gimnáziumba, a teológiát Esztergomban végezte. 1865. július 23-án szentelték pappá. Szomoron káplánkodott, majd 1868-ban Buda-Vízivárosban, 1882-ben Budapest-Belvárosban. 1888-ban Esztergom-Víziváros plébánosa, 1892-től egyházmegyei cenzor, 1894-től főegyházmegyei könyvtáros. 1908-tól Bajnán a La Salle Szent János Iskolatestvérek noviciátusában spirituális, templomigazgató. Igen sok történelmi, régészeti, heraldikai cikket írt, gyűjtötte a főegyházmegye papjainak és plébániáinak adatait, cédulakatalógust készített a könyvtárról. Életműve a mai szlovák művelődéstörténet gazdag forrása, amit a *Lexikón...* szócikke is jelez: „Szlovákia számára érdekesek munkái a szepesi templom 1622. évi leltáráról, a kassai székesegyház 1604. évi leltáráról, a kassai dóm gyarapításáról és történetéről, Érsekújvárról stb. Egyháztörténetünk számára mindmáig jelentős három műve: *Necrologium sacerdotum archidioecesis Strigoniensis ab anno 1737-1889...* Strigonii 1889; *Series parochiarum et parochorum archidioecesis Strigoniensis ab antiquissimis temporibus usque annum 1894...* Strigonii 1894; *Adatok*

lexikonunkból.

³⁷ Nagyúny eredeti magyar névformája.

³⁸ Kézikönyvünk 604; *Lexikón...* 1125.

³⁹ A szlovák lexikon 1840. február 29-et is jelzi.

a kassai vértanúk történetéhez. Strigonii 1899. Néhány kéziratos munkája a Matica slov. Irod. és Művészeti Levéltárában.”

Irod.: MKL IX, 691 (Viczián János); *Lexikón...* 990 (Vojtech Šarluška).

Hiányzik a szlovák lexikonból NÉMETHY Rezső (1838–1913), Bakabánya plébánosa, a Báti Espereskerület esperese, NIEDERMANN József (1865–1942), Tarján plébánosa, aki szlovákul is pasztorált, NIZSNYÁNSZKY János (1843–1901), a garamszentbenedeki konvent tagja, a bizonyára szlovákul is pasztoráló NOVÁK Ferenc (1868–1932), Moraván plébánosa.

NOVÁK, Ján (1836. január 22., Szokolca, Nyitra m. – 1918. január 7., Sasvár, Nyitra m.) szlovák plébános. Az esztergomi szeminárium tagjaként végezte a teológiát. 1859. július 27-én szentelték pappá. Káplánkodott (Morva)Szentjánoson, Uninban, Sasváron. 1867-ben plébános lett Detreköcsütörtökön, 1874-ben Haszprunkán,⁴⁰ 1889-ben Perneken. 1898–99-ben Szomolány adminisztrátoraként, majd plébánosaként ment nyugdíjba. Nagy összeget adományozott a Szent Adalbert Társaságnak, majd Sasváron hunyt el. A szlovák szakirodalom nem foglalkozik vele, nem szerepel a *Lexikón...*-ban sem.

Műve: *V deň posvätenia chrámu jablonského* [A jablonyi⁴¹ templom felszentelésének napján], in *Kazateľňa XVIII* (1897) 109.

Cikkeiből: 1. *Dobrý pastýr* [Jó pásztor], in *Katolicke noviny VIII* (1856) 8. sz. 2. *Dopisy z Ostrihomu* [Esztergomi levelek], in *Cyryll a Method VIII* (1857) 26. sz. 3. *Pokus o vysvetlenie názvu „Plavecký”* [Kísérlet a „Plavecký” elnevezés magyarázatára], in *Tovaryšstvo I* (1893) 284–287. 4. *Jako sa ľud pernecký nosí a čo si rozpráva* [Milyen viseletet hord a perneki nép és hogyan beszél], in *Tovaryšstvo II* (1895) 182–184.

NOVÁK, Ján (1871. október 8., Szokolca, Nyitra m. – 1937. január 21.,⁴² Szomolány, Pozsony m.) szlovák plébános, népművelő, szervező, mecénás. A teológiát az esztergomi szemináriumban

⁴⁰ Szentistván eredeti magyar neve.

⁴¹ RIZNER bibliográfiájából nem derül ki, melyik „Jablón”-ról van szó. Legvalószínűbb a Pozsony megyei Almás (Jablonové). A szlovák nemzeti bibliográfia nem tud a kézikönyvünkben szereplő beszéd önálló kiadásáról. Néhány cikkének témája jelzi érdeklődési körét.

⁴² A mi kézikönyvünkben január 23., a hely pedig Szomolány.

⁴³ Kézikönyvünk 1891. febr. 27-ét jelöli a szentelés dátumának, ami nem valószínű, mivel akkor

végezte, ahol 1894-ben szentelték pappá.⁴³ Búrszentgyörgyön, Pudmericen káplánkodott, 1897-től Szomolányban, ahol 1900–1933 között plébános volt.⁴⁴ Mivel kézikönyvünk nem tud munkásságáról, azt a *Lexikón...* szócikke alapján foglaljuk össze. Martin Kollár⁴⁵ tanítványaként a szlovák nyelvért folytatott harc és a csehszlovák kölcsönösség elkötelezett híve volt. Aktívan részt vett Luhačovicében, Brünnben és Prágában a cseh–szlovák tanácskozásokon, amelyek plébániáján is folytak. Csehszlovákia megalakulása után a Csehszlovák Néppárt híveként a csehszlovák egységet támogatta. A pasztoráción kívül aktív népművelő és nemzetnevelő munkát végzett. A lakosság szociális helyzetének javítása érdekében önszervező szövetkezeteket, kulturális egyesületeket szervezett, diákokat támogatott, valamint a szlovák sajtót. 1900-ben a spiritizmusról megjelent írásának hatására XIII. Leó pápa betiltotta a szellemidézést. A Szent Adalbert Társulat tagja, 1900–1902 között titkára, 1909-ben bizottsági tagja volt. 1918 után a Matica sl. Szlovák Múzeumi Társaságának tagja lett.

Cikke: *Niečo o spiritisme* [Valamit a spiritizmusról], in *Pútnik svätovojtešský. Kalendár 1900*, 74-77.

Irod.: *Lexikón...* 993 (Luboš Kačirek).

NOVÁK, Jozef (1879. január 10.,⁴⁶ Szokolca, Nyitra m. – 1917. augusztus 4., Csejkő, Bars m.) szlovák plébános, nemzetéért elkötelezett muzsikus, folklorista. 1904. február 6-án szentelték pappá. Szolgálati helyei káplánként: 1904 Érsekvadkert, Szokolca, 1907 Podola,⁴⁷ 1908 Nadas, 1909 Somorja. 1912-től adminisztrátor, majd plébános Csejkőn. Lexikonunk nem ismeri munkásságát, ezért azt ismét a *Lexikón...* szócikke alapján foglaljuk össze. Szokolca szlovák nemzeti légkörének hatására modern szlovák nemzettudata formálódott erőteljes csehszlovák szellemben, amiért az egyházi hatóság gyakran áthelyezte. A cseh–szlovák kölcsönösség lelkes propagátora volt. Népzenei tudását énekkar, hangversenyek szervezésében alkalmazta. Műkedvelő színjatszóiával Morvaországba, sőt Prágába is eljutott. Nemcsak Nádason, hanem a magyar többségű Csejkőn is védelmezte a

mindössze 20 éves volt.

⁴⁴ A kézikönyvünkben szereplő Gidrafa Pudmeric magyarított neve. Grinádi plébánosságáról a szlovák lexikon nem tud.

⁴⁵ Lásd bővebben: *Magyar Sion* (2016) 1/91-92.

⁴⁶ A szlovák lexikon szerint jan. 11.

⁴⁷ Leszété eredeti magyar neve.

szlovák nemzetiséget, amiért fiatalon bekövetkezett halála után emléktáblát helyeztek el tiszteletére a plébánia falán.

Irod.: *Lexikón...* 993 (Ludovít V. Prikryl).

NOVÁK Lajos (1842. május 24., Divény, Nógrád m. – 1941. február 4., Budapest) pápai prelátus, publicista, tanár. Vácott és Esztergomban járt gimnáziumba, a bölcsészetet Nagyszombatban, a teológiát Esztergomban végezte. 1865. július 23-án szentelték pappá. Szülőhelyéről hozott szlovák nyelvtudásával szlovákul is pasztorált. Nagycéténybe került káplánnak, majd 1869-től Pest-Józsefvárosba. 1888-ban Nagycétény plébánosa lett, de lemondott. Hitoktató, hitszónok, majd 1901–1939 között a hitoktatók érseki felügyelője volt. Gazdag irodalmi-publicisztikai munkásságából a *Lexikón...* is közöl néhány művet eléggé pontatlanul, ezért rövid válogatást adunk írásaiból.

Művei: 1. *Falusi rossz szokások* (Esztergom 1869). 2. *A községi iskola hátrányai az államra, társadalomra és keresztény művelődésre* (Pest 1871). 3. *Divény hajdan és most* (Budapest 1887). 4. *Az egresi cisterci apátság története* (Budapest 1892). 5. *A budapesti első gyermekmenhely-egyesület huszonöt éves működésének története* (Budapest 1896).

Cikkeiből: 1. *Divény vára ismertetése*, in *M. Tudományos Értekező* (1862) II. 2. *Divény városának ismertetése*, in *Felvidéki M. Közlöny* (1863). 3. *A divényi plébánia*, in *Magyar Sion* (1868).

Irod.: MKL IX, 845-846 (Viczián János); *Lexikón...* 994 (Vojtech Strelka).

NOVÁK, Pavol (1829. március 22., Szokolca, Nyitra m. – 1909. június 8.,⁴⁸ Pozsony) pápai prelátus, mecénás, szlovák közéleti személyiség. 1852. július 23-án szentelték pappá. Pályáját a Nagyszombati Érseki Gimnázium tanáráként kezdte, ahol szlovákot, németet és latint tanított. 1856-tól a Nagyszombati Érseki Főszentszék jegyzője, bírója (1874), majd házassági kötelékvédő. A Nagyszombati Helynökség levéltárosa, 1864-ben titkára. 1883-tól pozsonyi kanonok. A szakolcai szlovák nemzeti elkötelezettségű értelmiség mérsékelt képviselője, Csernoch János⁴⁹ nagybátyja volt. A Bernolák-csoport szellemiségét folytatva már kis-

⁴⁸ A mi lexikonunkban 1909. szept. 9., Pozsony. Mivel jelentős szlovák közéleti személyiségről van szó, a *Lexikón...* adatát közöljük.

⁴⁹ Bővebben: *Magyar Sion* (2014) 1/60-63.

apként bekapcsolódott a szlovák papság nemzeti mozgalmába. A pesti központi szeminárium irodalmi egyesületének szlovák szekciójában⁵⁰ jelentős szerepe volt C. O. Goffine munkája szlovák fordításának kiadásában. Igen nagy munkát végzett mint a Szent Adalbert Társulat titkára, majd igazgatója. Kompromisszumaival mindvégig aktívvá tette a Társulat működését, amiért örökös tiszteletbeli elnöki címmel tüntették ki. 1902-ben Szokolcán 20 000 arany tőkével Szent Vince alapítványt hozott létre szegény gyermekek számára, majd egész vagyonát a Szent Adalbert Társulatra hagyta.

Irod.: KOŠÍK, L., *Z duchovného dedičstva Skalice* [Szokolca szellemi örökségéből] (Bratislava 1996) 106; HANAKOVIČ, Štefan, *Dejiny Spolku svätého Vojtecha*, i.m. 154, 157, 170; HALKO, Jozef – KOMORNÝ, Štefan, *Dóm*, i.m. 558; *Lexikón...* 994-995 (Karol Petrovský).

NOVÁK Rezső/Rudolf (1857. március 12., Szokolca, Nyitra m. – 1938. április 12., Szentgyörgy, Pozsony m.) plébános, szlovák hit-szónok. Teológiai tanulmányait esztergomi szeminaristaként végezte. 1879. október 20-án szentelték pappá. Káplán volt Csesztén, 1880-ban Szomolányban. 1880-ban Jókó, 1902-től Szentgyörgy plébánosa, a Szentgyörgyi Espereskerület esperese, az elemi iskola felügyelője és egyházmegyei cenzor. 1931-től nyugdíjasként Szentgyörgyön élt.⁵¹

Cikkei: 1. *Obrázok zo života* [Életkép], in *Katolícke noviny X* (1879) 13., 14. sz. 2. *Na úroky Pánu Bohu dáva, kto sa nad sirotou smilováva* [Istennek ad kamatra az, aki az árván könyörül], in *Kn X* (1879) 19-21. sz. 3. „*Dobre kúpil!*” [Jól vásárolt], in *Kn XI* (1880) 4. sz. 4. *Trojí spôsob svlažovať zahradu srdca nášeho. Pred vyloženou velebnosti sviatosťou oltárnou* [Szívünk kertje öntözésének hármasmódja. A kihelyezett méltóságos Oltáriszentség előtt], in *Kazateľ VII* (1880) 324. 5. *Počátek a koniec „cirk. lit. školy” na semeništi ostríhomské* [Az esztergomi papneveldeben működő „egyházi irodalmi iskola” kezdete és vége], in „*Rúže Sušilova*” *Alm.* (1885) 27-32. 6. *Prst Boží* [Isten ujja], in *Kn* (1887) 11. sz.

⁵⁰ Slovenský Odsek cirk.-lit. spolku na ustr. semeništi Pess'anskom. Lásd: RIZNER II, 33.

⁵¹ A szlovák lexikon Rudolf keresztnévvel csak Riznerre hivatkozik, életrajzi adatait sem közli. Ezeket a mi kézikönyvünkben közöljük, cikkeinek bibliográfiáját pedig a RIZNERBŐL.

Nem került a szlovák lexikonba NOVINSZKY Mátyás Gusztáv (1871–1939), Dercsika plébánoshelyettese, NOVOTNY János (1862–1938?), aki pedig nagyszombati kanonok volt.

NYÁRY Rudolf, gróf (1828. május 30., Gbellán, Trencsén m. – 1900. augusztus 23.,⁵² Nagytapolcsány, Nyitra m.) esztergomi kanonok. A pozsonyi Emericanumban töltött év után a bölcsészetet és a teológiát 1844–1845-től Nagyszombatban végezte. 1851. július 27-én szentelték pappá. Esztergomban szertartó és levéltáros, 1863-ban irodaigazgató lett, Szcitovszky János esztergomi érsek titkára. 1864. június 10-én mesterkanonok, amiről 1867-ben lemondott, és az ausztriai Rabensteinben magánéletet élt. 1892-ben tért haza, és Nagytapolcsányban rokonaihoz közel telepedett le. 1898-ban takarékpénztári igazgatónak választották. Szeminarista korában szoros kapcsolatot tartott a nemzetileg elkötelezett szlovák papok mérsékelt csoportjával, különösen Ján Palárikkal és Jozef Viktorinnal. 1846 tavaszán lelkes szlovák nemzeti szellemű beszédben dicsérte munkájukat, és szerepe volt a pesti központi szemináriumban működő szlovák irodalmi körben is. Bőkezűen támogatta Ján Bobulának, a Matica slovenská építőjének tanulmányait, és maga is az egyesület alapító tagja lett. Ismert szlovák nyelvű írásai 1850-ben jelentek meg, a magyarok 1870–1892 között a *Magyar Sion*ban. A közös magyar–szlovák egyháztörténet egyik legjelentősebb szereplője. Szlovák cikkeinek bibliográfiáját teljesen, a magyarokét válogatva közöljük.

Cikkei: 1. *Uprímné slovo k šlechtným rodákóm postavít' sa majúceho pomníka J. Hollému* [Őszinte szó a nemeslelkű atyafiakhoz J. Hollý emlékművének felállítására], in *Cyrril a Method I* (1850) 5. sz. 2. *Citi Radosťi k príležitosťi Installácie ... Jana Szcitovszky ... dňa 6. Jan. 1850 slávenej* [Örömmérségek Szcitovszky János beiktatása alkalmából 1850. jan. 6-án], in *Katolícke noviny* (1850) 2. sz. 3. *Hrobitov Trappistov* [A trappisták temetője], in *Kn* (1850) 5. sz. 4. *Obráz čnosti manželskej* [A hitvesi hűség képe], in *Kn* (1850) 14. sz. (németből). 5. *Trest Boží* [Istenítélet], in *Kn* (1850) 19. sz. 6. *A pápai világi hatalom romjainál*,⁵³ in *Magyar Sion* [MSi] (1871). 7. *Visszhangok a templomi képekről*, in *MSi* (1871). 8. *Halottak napján*, in *MSi* (1871). 9. *Thuille, V. v.*

⁵² A *Lexikón*... szerint aug. 22.

⁵³ *Lásd pontosan*: SALIGA Irén (összeáll.), *A Magyar Sion és az Új Magyar Sion* (1863–1904) reper-

Paul: Vier vor Witzige Fragen..., in MSi (1871). 10. *Vanchai István esztergomi érsek*, in MSi (1874). 11. *A század legendája*, in MSi (1878). 12. *Hegyi séták*, in MSi (1882). 13. *Humanismus vagy charitas*, in MSi (1889).

Irod.: *Lexikón...* 978 (Eva Fordinálóvá); MKL IX, 871; DEMMEL József, *Magyar haza, szlovák nemzet. Alkotmányos szlovák politikai törekvések Magyarországon (1860–1872)* (Magyarországi Szlovákok Kutatóintézete, Békéscsaba 2016) 25, 86.

*tórium*a (Pons Strigoniensis Fontes IV) (PPKE BTK Szlavisztika-Közép-Európa Intézet Szent Adalbert Közép-Európa Kutatócsoport, Piliscsaba-Esztergom 2007).

XVI. Benedek

UTOLSÓ BESZÉLGETÉSEK

PETER SEEWALDDAL

A könyvben olvasható interjúk röviddel XVI. Benedek lemondása előtt, és az azt követő időszakban, háttérbeszélgetésként készültek. A szöveget az emeritus pápa elolvasta és ezen kiadás számára engedélyezte. A kötet egészen biztosan hozzájárul a hamis képek helyesbítéséhez, fényt hoz a sötétségbe, különösen a visszalépés körülményeit tekintve, amittől elállt a világ lélegzete. A válaszok világossága, személyes hangvétele és abszolút őszintesége által jobban megértjük az ember Joseph Ratzingert és a pásztor XVI. Benedeket, megközelíthetőbbé válik életműve, amelyben kincs rejtőzik a jövő számára.

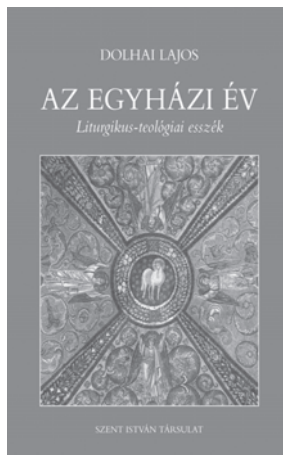
288 oldal, keménytáblás. Ára: 2800 Ft

Dolhai Lajos AZ EGYHÁZI ÉV

LITURGIKUS-TEOLÓGIAI ESSZÉK

A liturgikus év által jelenvalóvá lesz számunkra a Krisztus-esemény, hogy abba bekapcsolódjunk és általa megszentelődjünk. Amikor bemutatjuk az egyházi évet, illetve annak ünnepeit, mindig arra is rá kell mutatnunk, hogy mit és miért ünneplünk. Mit jelent és miért fontos számunkra Krisztus misztériumának, a megváltás művének egyik vagy másik eseménye. Azok a liturgikus teológiai esszék, melyeket ebben a könyvben találunk, ezekre az alapvető kérdésekre válaszolnak.

204 oldal, puhafedeles, Ára: 1800 Ft

RENDELÉS:

Szent István Társulat Vevőszolgálati Iroda • 1364 Budapest, Pf. 277.

TELEFON: 318-6957 • FAX: 317-0974 • www.szitkonyvek.hu